

Intervju sa visokim predstavnikom/posebnim predstavnikom EU Valentinom Inzkom: “BiH je suverena zemlja”

Blic: Što OHR očekuje od nove vlasti u BiH? Što očekujete konkretno od Republike Srpske u naredne četiri godine?

Valentin Inzko: Izbori, poboljšanje klime u regionu i visok stupanj europskog i svjetskog fokusa na Bosnu i Hercegovinu predstavljaju potporu bosanskohercegovačkim liderima koji imaju priliku za novi početak. Trebaju iskoristiti tu priliku. Nitko ne želi da se ponove posljednje četiri godine i oni koji su pobijedili na izborima trebaju preuzeti odgovornost za Republiku Srpsku i zemlju.

Moram istaknuti da je izbor njihov. Hoće li naredne četiri godine donijeti dijalog i zdrave kompromise, i s tim i reforme i konkretne rezultate koje građani žele, radna mjesta, pravdu i obrazovanje? Ili će na prvo mjesto staviti stranačke i osobne interese, uvijene u obranu nacionalnih interesa? Vidjet ćemo. Ponavljam: što će donijeti naredne četiri godine: napredak ili stagnaciju, izbor je vaših političkih lidera. Svi znamo koji je pravi izbor i nadam se da i oni to znaju.

Kratkoročno gledano, birači i međunarodna zajednica očekuju

brzo formiranje vlasti na državnoj razini. Međutim, te vlasti trebaju biti učinkovite i stoga se koalicije moraju temeljiti na dogovorenom planu.

To nije nemoguće, ali to će zahtijevati realizam, konstruktivan kompromis i političku volju. Članstvo u EU je, na kraju, najsnažniji pokretač, ali i jamstvo sigurnosti i prosperiteta za sve građane ove zemlje. Svi politički lideri se slažu da žele europsku budućnost i to predstavlja dovoljan osnov na kome se mogu složiti oko plana aktivnosti.

Susjedi BiH su čvrsto fokusirani na to da uđu u EU što je prije moguće i djeluju u tom smjeru, BiH sebi ne može dopustiti da zaostane iza njih, ali će se to dogoditi ukoliko nova koalicija ne bude 100% radila na programu EU reformi. Samo ako ste opredijeljeni izvršavanju ovog programa postignut ćete napredak. To nam pokazuju ranija iskustva ostalih zemalja. Mnogi mogu biti skeptični, no uspjeh BiH u postizanju dogovora po pitanju reformi potrebnih za liberaliziranje viznoga režima dokazuje da Bosna i Hercegovina može ispuniti uvjete i da je EU spremna nagraditi BiH za to. Ukoliko nova koalicija interese običnih građana stavi na prvo mjesto uvjeravam vas da će biti postignut veliki napredak i da to može biti urađeno veoma brzo. Čvrsto vjerujem u to da možete postignuti brz napredak ako ova zemlja djeluje jedinstveno. Vjerujem da će nova koalicija prepoznati ovu činjenicu na samome početku mandata.

Osobe koje uđu u nove vlasti postaju dio tima vlastitim izborom i stoga imaju zajedničku odgovornost. Prošlo je vrijeme kada su se oni koji su na vlasti mogli ponašati kao da su u opoziciji. Političke stranke isuviše dobro znaju da stopa nezaposlenosti i siromaštva znači da stanovništvo to više neće prihvatiti.

Blic: Koliko je poslije posljednje sjednice PIC-a realno

ukidanje OHR-a?

Valentin Inzko: OHR će biti zatvoren kada se u potpunosti ispune pet ciljeva i dva uvjeta. To je jednostavno tako. Izvršavanje toga zadatka je odgovornost političkih lidera i institucija Bosne i Hercegovine, a ne OHR-a ili međunarodne zajednice.

Tražene mjere su jasne i, iskreno, vrlo precizno definirane. Oni znaju što trebaju uraditi i trebaju prionuti na posao. Nedostaje politička volja da se postigne dogovor i provedu reforme. Ono što me začuđuje je da oni lideri koji najglasnije pozivaju na zatvaranje OHR-a su oni isti lideri koji poduzimaju korake za daljnje blokiranje napretka po pitanju pet ciljeva.

Blic: Zašto međunarodna zajednica tvrdi da pomaže Bosni i Hercegovini ako OHR i dalje ostaje? Koji su argumenti za tu tvrdnju?

Valentin Inzko: U zadnje četiri godine smo svjedoci nastavka rata drugim sredstvima. Neki osporavaju suverenitet i teritorijalni integritet zemlje i prijetе secesijom, neki žele dalje teritorijalne podjele, a nekolicina poziva na centraliziranu državu. Niti jedan od ovih pravaca nije pravac kojim će ići Dayton. Dayton je donio mir i postavio temelje trajnoj stabilnosti i dostojanstvenom standardu života, ali da bi se u potpunosti realizirali ovi ideali zemlja mora provesti reforme. Svi to znamo. OHR je pomogao ovoj zemlji da daleko odmakne na tom putu i kako je BiH ostvarivala napredak tako je evoluirala i naša uloga, i to tako i treba biti. Nećemo provoditi reforme umjesto izabраних zvaničnika ove zemlje. Niti jedan ozbiljan političar u ovoj zemlji ne vjeruje da će OHR izvršavati njegov politički program umjesto njega. Međutim, OHR je tu i sve dok je tu nastaviti ćemo omogućavati napredak gdje god to možemo. Građani ove zemlje mogu biti

apsolutno uvjereni da ja vrlo ozbiljno shvaćam svoje najvažnije obveze i da ću štiti Mirovni sporazum ukoliko ga bilo tko pokuša osporiti. Nadam se da će važan posao koji OHR obavlja na oba ova fronta pomoći i da se daju jamstva koja su potrebna nekim političarima kako bi počeli međusobno razgovarati i tražiti kompromise. I konačno, ne treba smetnuti sa uma da je OHR dio Daytonskog mirovnog sporazuma.

Blic: Zašto Vi osobno niste pokazali minimum ljudskog dostojanstva za vrijeme štrajka glađu bivšeg direktora policije RS Dragomira Andana? Zašto ste ga ignorirali?

Valentin Inzko: Gospodin Andan nije bio ignoriran. Činjenica je da sam čak i prije njegovog poteza bio u kontaktu sa gospodinom Andanom i da je on bio svjestan stava OHR-a i međunarodne zajednice, te mog opredjeljenja da redovito revidiram ovakve odluke. Unatoč tome, on je odlučio da ide dalje sa svojim protestom i to je bila njegova i samo njegova odluka.

Blic: Andanov slučaj je klasičan primjer kršenja ljudskih prava od strane OHR-a. Na temelju čega možete tvrditi da su ljudi u BiH i vlast jedini odgovorni za stanje u zemlji? Jasno je da se većina stvari ne može promijeniti dok je OHR u BiH.

Valentin Inzko: Ne slažem se. Žalbe na odluke mojih prethodnika su podnošene sudovima i međunarodnim pravosudnim institucijama i u svakom takvom slučaju su ove institucije utvrdile da su to bile neophodne mjere. Svjesni ste i da je u tijeku proces, te da su u zadnjih nekoliko godina ukinute zabrane za veliki broj prethodno smijenjenih zvaničnika.

Blic: Da li je BiH protektorat? Ako tvrdite da nije, to nam i

obrazložite.

Valentin Inzko: BiH nije protektorat, ona radi u partnerstvu sa međunarodnom zajednicom. To je suverena, međunarodno priznata zemlja od 1992. godine, sa vlastitim ustavnim sustavom i svim drugim odlikama državnosti, BiH je nestalna članica Vijeća sigurnosti UN-a i preuzet će predsjedanje Vijećem sigurnosti UN-a za nekoliko tjedana. U Bosni i Hercegovini održavate vlastite izbore i imate vlastite pravosudne institucije. BiH je zemlja koja je potpisala Sporazum o stabiliziranju i pridruživanju sa Europskom unijom i dogovorila Plan aktivnosti za članstvo u NATO-u. Da je ona protektorat, sve ovo ne bi bilo moguće. Pored toga, u proteklih 15 godina ogromnu većinu odluka na svim razinama su donijele domaće vlasti, a ne međunarodna zajednica, unatoč tvrdnjama nekih političara da je zemlja protektorat u kojemu međunarodna zajednica nameće sve. Uzmite kao primjer obranu, neizravne poreze, reforme pravosuđa i električne energije, koje su usporavane u posljednjih nekoliko godina. Nije sve te zakone usvojio visoki predstavnik, već one iste stranke koje ih sada napadaju! Mnoge od ovih reformi su bile ključne da Bosna i Hercegovina napreduje ka članstvu u EU i NATO-u. Ni EU ni NATO neće ozbiljno razmatrati članstvo neke zemlje ako njezini političari govore o vraćanju unazad ranije ostvarenih reformi umjesto da idu naprijed sa budućim reformama. Moja poruka političkim liderima je uvijek ista: gledajte naprijed, a ne unatrag.

Blic: Da li je zatvaranje OHR uvjet za podnošenje aplikacije za kandidatski status BiH u EU?

Valentin Inzko: Vidjeli ste nedavne komentare povjerenika Filea po ovom pitanju i Izvješće o napretku koji je usvojila Europska komisija 9. studenog. Nemam ništa drugo dodati osim da kažem da razlog zašto BiH nije dobila kandidatski status u protekle četiri godine jest to što vladajuća koalicija nije

ispunila potrebne reforme, a ne prisustvo OHR-a. Napredak na putu ka EU je vrlo precizno utvrđen – ispuniti zahtjeve koje postavi EU. Nadam se da ćemo u naredne četiri godine imati koaliciju koja ovo shvaća.

Blic: Zašto još niste odgovorili Vladi RS koja traži pomoć u formiranju povjerenstva za markiranje međuentitetske linije razgraničenja? Hoćete li se uključiti?

Valentin Inzko: Dobio sam pismo vlasti RS-a u kojemu su mi objasnili zašto vjeruju da je potreban točan opis i obilježavanje međuentitetske linije razgraničenja. Uskoro ću odgovoriti na to pismo. Ukratko, Daytonski mirovni sporazum se u Aneksu II bavi obilježavanjem međuentitetske linije razgraničenja i jasno definira da je to pitanje koje, prije svega, trebaju riješiti strane i to uz uključivanje komandanta međunarodnih snaga u BiH, trenutačno EUFOR-a i NATO-a. Aneks 2, kao i svi ostali aneksi u Daytonskom sporazumu, mora biti u potpunosti ispoštovan i u njemu se jasno kaže da niti jedna strana ne može poduzimati bilo kakve jednostrane aktivnosti. To bi doista predstavljalo ozbiljno kršenje Daytonu.

Blic: Na koji način će OHR pridonijeti ekonomskom oporavku zemlje?

Valentin Inzko: Tijekom sastanka koji je Upravni odbor Vijeća za provedbu mira imao u Sarajevu prošlog tjedna dogovoreno je sa predstavnicima građanskog društva da su očajnički potrebne mjere za rješavanje pitanja silaznog trendagospodarstva. Čvrsto vjerujem da stvarno rješenje za užasnu ekonomsku situaciju u Bosni i Hercegovini jest da se provedu dugo odlagane ekonomske reforme, no mi to ne možemo uraditi umjesto vas, iako ćemo razmotriti kako da omogućimo napredak tamo gdje mi to možemo. Ono što je uspjelo u drugim zemljama u tranziciji može uspjeti i u BiH, i to će biti glavna tema

mojih razgovora sa izabranim premijerom Džombićem. Bosna i Hercegovina je mala zemlja koja se suočava sa brojnim ekonomskim i socijalnim izazovima. Mora raditi zajedničkim snagama ako se želi popraviti situacija. BiH sebi jednostavno ne može dozvoliti da bude opterećena podjelama i to se odnosi kako na one u sferi ekonomije, tako i u drugim područjima.

BiH i njezini entiteti trebaju početi da osjećaju koristi provedenih reformi, ali trebaju ubrzati dublje reforme. Da li će se to i dogoditi u naredne četiri godine – u rukama je novih koalicija.

Entiteti pozajmljuju novac od međunarodnih finansijskih institucija i činjenica da je ovo finansiranje dostupno je dobrodošla. Ali BiH posjeduje i vlastiti novac, na primjer, mnogo milijuna KM je blokirano na računu Elektroprijenosa BiH, a trebali bi se iskoristiti za infrastrukturni razvoj. Mislim da bi to bilo u interesu oba entiteta i svih naroda u BiH. Slično tome, tu je i više od 17 milijuna KM stečenih od naplate putarina. Umjesto da se koristi za izgradnju puteva i ovaj novac stoji na računu iako, u stvari, imamo mnogo projekata izgradnje puteva i u RS-u i u FBiH. To baš i nema smisla i zato se nadam da će uskoro biti postignut sporazum koji će dozvoliti raspodjelu ovih prihoda.

Ono što svi želimo vidjeti jest ekonomija koja raste, više radnih mjesta, i samim tim, više nade i optimizma za građane.